Sabahattin Ali (1907-1948)

Sebahattin Ali

Türk edebiyatının ünlü hikâyecisi, romancısı, şairi ve yazarı Sabahattin Ali, 25 Şubat 1907 tarihinde babasının görevli olarak gittiği Gümülcine'ye bağlı İğridere'de doğmuştur. Babası Piyade Yüzbaşı Ali Selahattin Bey, annesi Hüsniye Hanım'dır. Sabahattin Ali'nin, Fikret (1911) ve Süheyla (1920) adlarında iki kardeşi bulunmaktadır.

1914 yılında İstanbul'da Üsküdar'daki Füyuzat-ı Osmaniye'de başladığı ilköğretimini, 1921 yılında Çanakkale, Edremit iptidailerinde tamamladıktan sonra Balıkesir Öğretmen Okuluna girmiştir. 1926 yılında İstanbul Erkek Öğretmen Okuluna geçiş yapan Sabahattin Ali, son sınıfı burada okumuştur. Öğrenciliği döneminde arkadaşlarıyla çıkarttıkları okul gazetesinde ilk öyküleri ile şiirleri yer almış ve "Şarkı" adlı şiirini ilk defa okul dergileri dışında Balıkesir'de çıkan Çağlayan dergisinde yayımlamıştır.

12 Kasım 1926 tarihinde henüz 19 yaşındayken babasının ani ölümü onu çok etkilemiş ve Güneş dergisinde 15 Ocak 1927 tarihinde yayımlanan "Babam İçin" adlı şiiri yazmıştır. 1927'de İstanbul Öğretmen Okulundan mezun olan Sabahattin Ali, bu yılın Ekim ayında Yozgat Cumhuriyet İlkokulunda göreve başlamış, 1928 yılında da Maarif Vekâletinin açtığı sınavda başarılı olunca Kasım 1928'de Almanya'ya öğrenci olarak gönderilmiştir. 1928'de dil kurslarına başladığı Potsdam'da, Batı edebiyatını tanımış, Rus yazarların eserlerini okumuş, şiir ve öyküler yazmıştır. Burada gördükleri, okudukları ve edindiği tecrübeler, edebi hayatının şekillenmesinde büyük rol oynamıştır.

1930 yılının ilkbaharında Türkiye'ye dönen Sabahattin Ali, yaz maaşlarını alabilmesi için Bursa'nın Orhangazi-Orhaneli ilçesine gönderilmiştir. Gazi Terbiye Enstitüsünün Almanca sınavında başarılı olmuş ve Almanca öğretmenliğine atanmıştır. 1930, aynı zamanda onun Nazım Hikmet'le de tanıştığı ve ilk toplumsal gerçekçi öyküsü olan "Bir Orman Hikâyesi"ni Resimli Ay mecmuasında yayımladığı yıldır. Nazım Hikmet'le dostluğu da bu vesileyle başlamıştır.

25 Temmuz 1931'de kabul edilip 8 Ağustos 1931 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Matbuat Kanunu'nun 40. maddesinde komünizm, anarşizm yanlısı yayınlar yasaklanmış ve bu yasağa uymayanlara 6 aydan üç yıla kadar hapis cezası getirilmiştir. Aydın Ortaokuluna Almanca öğretmeni olarak atanan Sabahattin Ali de burada öğrenciler arasında yıkıcı olarak adlandırılan komünizm propagandası yaptığı yönünde bir ihbarla tutuklanmıştır. Maarif Vekâletinin açtığı soruşturma sonucunda üç ay Aydın Hapishanesinde kalan Ali, ifadesinde ülkenin nizamını bozacak sözler sarf etmediğini söylemiştir. Suçsuz olduğu anlaşıldıktan sonra serbest bırakılmış ve 1931'in Eylül ayında Konya Ortaokuluna Almanca öğretmeni olarak atanmıştır.

1932 yılı, Sabahattin Ali için oldukça sıkıntılı geçmiştir. İlk romanı "Kuyucaklı Yusuf", Yeni Anadolu gazetesinde yayımlanmaya başlamıştır. Fakat bu gazetenin sahibi Cemal Kutay, telif ödemeyince Sabahattin Ali yayını tamamlamamış, tartışma büyümüş hatta Sabahattin Ali'nin ifadesine göre aralarında husumet oluşmuştur.

Bundan sonra da Cemal Kutay ve Emin Soysal, bir akşam toplantısında başta Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Paşa olmak üzere yöneticileri ve düzeni ağır bir şekilde eleştirdiği hiciv niteliğindeki "Memleketten Haber" adlı şiiri, Yahya ve Namık Beylerin evlerinde okuduğu iddiasıyla Sabahattin Ali'yi ihbar etmişlerdir. Sabahattin Ali, "Hey anavatandan ayrılmayanlar. Bulanık dereler durulmuş mudur? Dinmiş mi olukla akan o kanlar? Büyük hedeflere varılmış mıdır?...Mebus yaparlar mı her şaklabanı? Köylünün elinde var mı sabanı? Sıska öküzleri dirilmiş midir?... İsmet girmedi mi hâlâ kodese? / Kel Ali'nin boynu vurulmuş mudur?" şeklinde ifadelerin olduğu bu şiiri okuduğu için 22 Aralık 1932 tarihinde tutuklanarak Konya Hapishanesine konulmuştur. İddianameye itiraz ettiği dilekçesinde ilk defa gittiği bir evde ve yeni tanıştığı insanların içinde böyle bir harekette bulunmasının imkânsızlığını anlatmaya çalışarak Mehmet Emin Soysal, Cemal ve onların ortak arkadaşları Eyüp Hamdi ile Remzi Beylerin kendisine iftira attıklarını savunmuştur. Kendisine ait olmadığını iddia ettiği şiiri, ilk defa bahsi geçen toplantıda gördüğünü belirttiği dilekçesinde, Cumhurbaşkanı'nın adının geçmediğini vurguladıktan sonra bazı çelişkilere dikkat çekmiştir. Öncelikle sözü geçen şiir, okunduktan 5-6 ay sonra ihbar gerçekleşmişti ki o döneme kadar Sabahattin Ali, ihbarı yapanların sahibi olduğu gazetede yazılar yazmıştır. Oysa iddianamede tahmini olarak 4-5 ay öncesinde Sabahattin Ali'nin "Memleketten Haber" adlı şiiri okuduğunun, Remzi, Cemal, Eyüp Hamdi, M. Emin, Yahya, Hüsnü, Muhlis ve Raşit Beylerin ifade ve şahitlikleriyle sabit olduğu belirtilmiştir. 24 Aralık 1932 tarihli iddianamede karar, Ali hakkında son tahkikatın açılması yönünde olmuştur. Konya Asliye Ceza Mahkemesinde görülen dava sonucunda bir yıl hapse mahkûm edilen Sabahattin Ali temyize gitmiş fakat buradan da olumlu yanıt alamamıştır. Hatta cezası iki ay daha arttırılmıştır. Sabahattin Ali, Konya Hapishanesinden 14 Nisan 1934 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdiği bir mektupta, (Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nde bulunan mektup Murat Bardakçı tarafından yayımlanmıştır) kendisine iftira atıldığını tekrarlayarak af talebinde bulunmuştur. Fakat talebi karşılık bulmamış, Sinop Hapishanesine gönderilmiştir. 29 Nisan 1933 tarihinde de memurluk kaydı silinmiştir.

Sinop Hapishanesindeyken Türkiye Komünist Partisi'ne mensup bazı üyelerle tanışması Sabahattin Ali'nin sosyalist düşünceyi benimsemesinde etkili olmuştur. Marks'ı, Engels'i, Lenin'i okumuş ve işçi ile halk hareketleri, öncesine kıyasla daha çok ilgi alanına girmeye başlamıştır. Serbest kalması ise ancak Cumhuriyet'in onuncu yılında çıkartılan afla mümkün olmuştur. Afla çıktıktan sonra Atatürk'e hitaben yazdığı ve içinde "...Kısacası gönlümü verdim Ulu Gazi'ye. Göğsümde şimdi yalnız onun aşkı yatıyor" şeklindeki övgü dolu ifadelerin bulunduğu "Benim Aşkım" adlı şiirini, 15 Ocak 1934 tarihli Varlık dergisinde yayımlamıştır. 1934 yılı, Sabahattin Ali için adeta yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Serbest kalmış, yeniden memuriyete dönmüş ve "Dağlar ve Rüzgâr" adlı ilk şiir kitabı basılmıştır. 1936 yılında Ahmet Hamdi, Necip Fazıl, Muhsin Ertuğrul Peyami Safa gibi isimlerin de bulunduğu Ağaç adlı fikir sanat dergisinde yazılar yazmaya başlamıştır.

Afla serbest kaldıktan sonra önce Milli Eğitim Bakanlığı Neşriyat Müdürlüğü Büro Şefliğine, ardından Talim ve Terbiye Dairesi Mümeyyizliğine atanmıştır. 1935 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Neşriyat Müdürlüğü kalem başı olan Sabahattin Ali, buna ek olarak Ankara İkinci Ortaokuluna Almanca öğretmeni olarak görevlendirilmiştir. 1938 yılının Aralık ayında önce Musiki Muallim Mektebine ardından da Devlet Konservatuarına atanmıştır. Devlet Konservatuarı ve Devlet Tiyatrosunun kuruluş ve gelişmesinde büyük katkıları olan ünlü sanat adamı Alman Carl Ebert'in çevirmenliğini ve yardımcılığını yapmıştır. Konservatuarda aynı zamanda hem öğretmen hem de dramaturg olarak çalışmıştır.

Sabahattin Ali, üç defa askere alınmıştır. İlki 1937 yılında normal askerli görevi için olup, 1938 yılında teğmen rütbesiyle Eskişehir'e görevlendirilmiştir. 1 Mayıs 1938 tarihinde askerliğini tamamlamışsa da 1939 yılının Kasım'ında savaş nedeniyle yeniden askere alınmıştır. Dört ay süren ikinci askerliğini İstanbul'da Büyükdere'de ekmekçi kolunda

yapmıştır. 1944 yılı Eylül ayında tekrar ve son defa bir buçuk ay süreyle askere alınmıştır.

1935 yılında "Değirmen" ve 1937 yılında da "Ses" adlı bir diğer öykü kitabıyla "Kuyucaklı Yusuf" adlı romanını yayımlamıştır. Fakat Kuyucaklı Yusuf, aile hayatı ve askerlik aleyhinde olduğu gerekçesiyle 1937'nin Haziran'ında toplattırılarak durum mahkemeye intikal ettirilmiştir. Mahkeme eserin incelenmesi için birisi Reşat Nuri Güntekin olmak üzere üç bilirkişi tayin edilmiştir. Güntekin raporunda, Sabahattin Ali'yi son neslin en güçlü hikâyecisi olarak tanımlamış ve Kuyucaklı Yusuf romanının da çok kıymetli bir sanat eseri olduğunu belirtmiştir. Ve sonuç kısmında zaten zayıf olan Türk romanının, cesaretini kıracak bir karar çıkmaması yönünde temennisini dile getirmiştir. Konuyla ilgili görevlendirilen diğer bilirkişiler Kurmay Binbaşı M. Ülhan ve Felsefe Doçenti Ziyaettin Fahri'dir. Her ikisinin raporu da eserin iddiaların aksine Türk örf ve adetlerine zarar veren bir içerik taşımadığı yönündedir.

1940'lara gelindiğinde Sabahattin Ali geniş kitlelerin beğenisini kazanan, kalemi güçlü, takdir edilen bir yazardır. 1940 yılında yayımladığı "İçimizdeki Şeytan" romanı, onu yeniden tepkilerin odağındaki isim haline getirmiştir. 1943'te "Yeni Dünya" adlı öykü kitabıyla, "Kürk Mantolu Madonna" adlı meşhur romanını çıkartmıştır.

Sabahattin Ali'nin, hayatında ilginç bir detay Nihal Atsız'la olan ilişkisidir. Ali, Almanya'dan yurda döndükten sonra İstanbul Yüksek Öğretmen Okulunda yatılı okuyan Nihal Atsız, Pertev Naili Boratav, Orhan Şaik Gökyay, Nihat Sami Banarlı ile birlikte kalmıştır. 1930'ların başında ikilinin samimi ilişkileri olduğu Nihal Atsız'ın ona yazdığı mektuplardan ve Sabahattin Ali'nin Atsız Mecmua'sında yayımlanan hikâye ve şiirlerinden anlaşılmaktadır. Örneğin "Rüzgâr" şiiri, Değirmen adlı kitabında yer alan "Birdenbire Sönen Kandilin Hikâyesi", "Bir Delikanlının Hikâyesi" ve "Kurtarılamayan Şaheser", ilk defa Atsız Mecmua'da yayımlanan eserleri arasındadır. Fakat Sabahattin Ali'nin sosyalist düşünceyi benimsemesinden ve bilhassa da İçimizdeki Şeytan romanını yayımlamasından sonra Atsız'la arası bozulmuştur. Bu romandaki bazı ifadelerde Nihal Atsız, kendisinin hedef gösterildiğini ileri sürmüş ve Orhun dergisinin 1 Nisan 1944 tarihli sayısında "Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye İkinci Açık mektup" adlı yazısında Sabahattin Ali'yi vatan hainliğiyle suçlamıştır. Bunun üzerine Sabahattin Ali, 28 Nisan 1944 tarihinde yayın yoluyla hakaret ettiği gerekçesiyle Nihal Atsız'ı mahkemeye vermiştir. Mahkemede Atsız'ın avukatları, İçimizdeki Şeytan eserinden pasajlar okuyarak, müvekkillerine hakaret edildiğini savunmuşlardı. Davalar büyük ilgiyle izlenmiş hatta izdihamı engellemek için, gelenler davetiyelerle mahkeme salonuna alınmışlardır.

Mahkeme sonucunda Atsız, suçlu bulunarak altı ay hapis cezasına çarptırılmışsa da Sabahattin Ali'nin Atsız'la olan davası kapanmamıştır. 1947 yılında çıkarttığı Merhum Paşa'da, "Hasan Ali-Kenan Döner Komedisi" başlığıyla yayımladığı yazı nedeniyle Nihal Atsız'a hakaretten hakkında dava açılmıştır.

1945 yılında Cami Baykurt'la Yeni Dünya (1 Aralık), 1946 yılında da Aziz Nesin ve Rıfat Ilgaz'la birlikte Marko Paşa (25 Kasım) gazetelerini çıkartan Sabahattin Ali, buradaki yazıları veya imzasız yazılar nedeniyle soruşturmaya uğramıştır. Aziz Nesin'in imzasız olarak kaleme aldığı "Topunuzun Köküne Kibrit Suyu" başlıklı Marko Paşa'daki yazısından ötürü Cemil Sait Barlas'a hakaretten dört aya mahkûm edilmiştir. "Biliyor musunuz?" başlıklı yazıdan dolayı da Falih Rıfkı Atay'a hakaret ettiği gerekçesiyle üç ay ceza almıştır. Temyize gitmiş, fakat Barlas'a hakaret suçu kesinleşince 1947 yılının Mayıs ayında İstanbul Cezaevine konulmuştur. Buradan Üsküdar'daki cezaevine nakledilmiş, Eylül ayında da cezasını tamamlayıp hapisten çıkmıştır.

Marko Paşa'nın Sıkıyönetim Komutanlığınca kapatılmasına rağmen yoluna devam etmek isteyen Sabahattin Ali, sırasıyla *Merhum Paşa*, *Malum Paşa* ve *Ali Baba* gazetelerini çıkartmıştır. Yazıları nedeniyle suçlamalar ve davalar peşini bu dönemde de bırakmamıştır. 1947 yılının 14 Kasım'ında "Adalet Koridorlarında" yazısı nedeniyle hakkında yine dava açılmış ve tutuklanmıştır. Sultanahmet Cezaevinde 12 gün yatan Ali, duruşmadan sonra serbest bırakılmıştır. 1948 yılının Şubat ayında da Mehmet Ali Aybar'ın çıkarttığı *Zincirli Hürriyet*'te yayımlandığı bir yazı nedeniyle kovuşturmaya uğramıştır. *Tan* gazetesinde de "A. Melih" takma adı ile yazılar yazarak hükümete yönelik eleştirilerde bulunmuştur. *Marko Paşa*'nın adeta muhalefet vazifesini üstlenen yayınlarına karşı köklerinin dışarıda olduğu yönünde bir suçlamayla karşı karşıya kalmıştır. Bu suçlamaya 18 Aralık 1946 tarihli *Marko Paşa* gazetesinde "Ayıp" başlığı altında kaleme aldığı ve içeriğinde "Vatanımızın istiklali üzerine en küçük bir gölge düşmesin, istiklal anlayışımız Atatürk'ün çizdiği yoldan ayrılmasın dediğimiz için mi kökümüz dışarıda?" ifadelerinin bulunduğu yazısıyla cevap vermiştir. 11 Şubat 1944 tarihli *Tan* gazetesinde yayımlanan "Milliyetçinin Tarifi" başlıklı yazısında, milliyetçilik kisvesi altında örgütlenen ırkçı oluşumlara, faaliyetlere ve onların destekçilerine adeta savaş açmıştır.

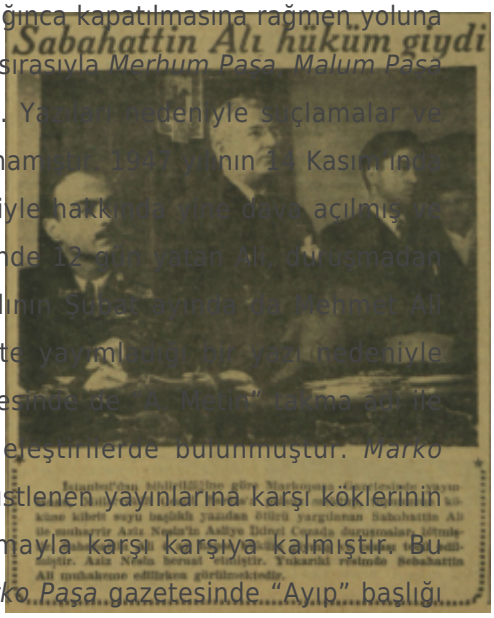
Sabahattin Ali hüküm giydi

Ulus, 11 Ağustos 1947

4 Aralık 1945 günü Sabahattin Ali'nin de yazılarını yayımladığı *Tan* matbaası, binlerce kişi tarafından taşlı sopalı saldırıya uğramıştır. "Tan Olayı" adı ile tarihe geçen saldırılar sırasında Sabahattin Ali ile Cami Baykurt'un 1 Kasım'da çıkarmaya başladıkları *Yeni Dünya* ve *La Turquie*, *ABC* ve *Berrak* kitapevleri de tahrip edilmiştir. Bu olaydan sonra daha fazla politikaya dâhil olan ve tutumunu sertleştiren Sabahattin Ali, eserlerinde sözlerini sakınmadan sistemin aksak olarak gördüğü yönlerini eleştirmiştir. 1947 yılında yayımladığı *Sırça Köşk* adlı öykü kitabındaki "Niçin yazılarındaki bütün insanların benzi soluk, yüreği kederli? Bu memlekette yüzü gülen, bahtiyar insan yok mu?...Hiç olmaz olur mu?...Sade güler yüzlü, bahtiyar insanlar değil, bahtiyar köpekler bile var. Ben de karar verdim, bu sefer açlıktan ıstıraptan, nefretten değil... rahattan, tokluktan, sevgiden bahsedeceğim..." şeklindeki ifadeler hiciv niteliği taşımaktadır.

Eserlerinde toplumun kesimlerinden seçtiği karakterler yoluyla ustaca yaptığı dokundurmalar, şikâyetleri de beraberinde getirmiştir. 15 Temmuz 1944 tarihli İcra Vekilleri Heyeti kararıyla *Değirmen*, *Dağlar ve Rüzgâr* ve 10 Temmuz 1948 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla da *Sırça Köşk* eserleri, dağıtımı yasaklanarak toplattırılmıştır.

Suçlamalar, mahkemeler, hapishane hayatı Sabahattin Ali'yi çok zorlamış ve bir kamyon satın alıp nakliyeciliğe başlamıştır. Birkaç defa Diyarbakır, Urfa ve civarına kamyonla nakliyat işi yapmış ve yurtdışına gitmeye karar vermiştir. Hapishanedeyken tanıdığı Berber Hasan Tural aracılığıyla Ali Ertekin'le bağlantı kurmuş ve 500 liraya anlaşma sağlandıktan sonra 31 Mart 1948 tarihinde yurtdışına kaçmak için harekete geçmiştir. Mehmet Ali Cimcoz ve eşi Adalet Hanım'ın sahibi olduğu bir kamyonla Topkapı'dan Kırklareli'ne hareket etmiş, buraya gelince Ali Ertekin'le buluşmuştur. Bundan sonra uzun süre Sabahattin Ali'den haber alınamamıştır. 16 Haziran 1948 tarihinde cesedi, Kırklareli'nin Sazara köyü yakınlarında bulunmuşsa da teşhis edilememiştir. Kamuoyu bu ölümden uzun bir süre sonra

haberdar olmuştur.

Ölümünden sonra ortaya çıkan ve Mehmet Ali Cimcoz'a ulaştırması için katiline teslim ettiği mektubunda kaçma nedenini şöyle açıklamıştır: "Bu mektubu elinize aldığınız zaman ben, bir müddet İçin ortadan yok olmuş olacağım. Herkesin beni, geçen seneki gibi tebdilen dolaşır bilmesi münasiptir. Bu kararı vermeden evvel çok düşündüm. Fakat cephemi tayinde daha fazla tereddüt edemezdim. Yepyeni ve daha müspet bir hayata başlamak kararını müthiş nefis mücadelelerinden sonra verdim. Çoktandır verdiğim bu kararı tatbikte bu kadar geç kalmamın sebebi, karım, çocuklarım ve siz idiniz. Fakat bu şartlar altında hayatı devam ettirmeği manasız buldum."

İstanbul polisinin, Bulgaristan'a adam kaçıran bir şebekeyi takibi sonunda Ali Ertekin'e ulaşılmış ve ancak 12 Ocak 1949'da Sabahattin Ali'nin katili açıklanabilmiştir. Sabıkalı olan ve bir süre de Emniyette görev yaptığı anlaşılan Ertekin, cinayeti milli duygularla 2 Nisan 1948 tarihinde işlediğini itiraf etmiştir. 30 Nisan 1949 tarihinde Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesinde başlayan dava, 15 Ekim'de sonuçlanmıştır. Ali Ertekin dört yıla mahkûm edildiyse de 1949 affıyla serbest kalmıştır.

Bir cinayete kurban giden Sabahattin Ali, 41 yıllık ömrüne çok şey sığdırmıştır. O, sadece güçlü ve sürükleyici kalemiyle konuları ele alan, başarılı kurgular yapan bir yazar değildir. Gözlemlediği, yaşadığı toplumsal olayları, hikâyelerinde romanlarında yarattığı karakterlerle başarıyla bütünleştirerek topluma mesajlar veren bir fikir insanıdır. Nazım Hikmet'in yorumuyla Türk edebiyatının ilk devrimci, gerçekçi hikâyecisi ve romancısıdır. Eserlerinde yoksulluk, çaresizlik, küskünlük kısacası toplumun birçok kesiminden örneklerle hayatı konu edinen Sabahattin Ali de kendisini "Zaten ben bu izm'lerden pek bir şey anlamam. Benim için sadece hayat ve insan vardır. Bin türlü tezahürleriyle bugün realist, yarın romantik, öbür gün natüralist olan hayat ve insan" şeklinde tanımlamıştır.

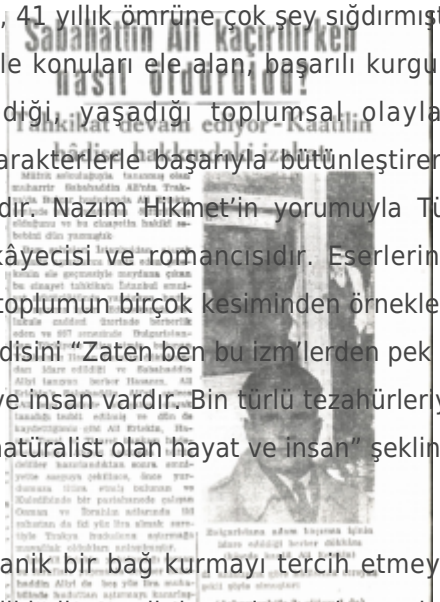
Sabahattin Ali kaçırılırken nasıl öldürüldü?
Akşam, 13 Ocak 1949

Sempati duyduğu oluşumlarla dahi organik bir bağ kurmayı tercih etmeyen Sabahattin Ali, bilinen olayları, acıklı bir dil kullanma ihtiyacı duymadan yerinde kullandığı ifadelerle bambaşka dünyalar oluşturmuş, Anadolu'yu kendi görüşü ve gözüyle anlatmıştır. 21 Eylül 1935 tarihli *Akşam* gazetesinde yapılan bir tespitte belirtildiği gibi memleket sevgisini bir kavga bayrağı diye sallamamış, çorak zavallı köyün sefaletini, anlayıp anlatmaya çalışmıştır.

1935 yılında dünya evine girdiği Aliye Hanım'la evliliğinden Filiz Ali (1937) adında bir kızı olan Sabahattin Ali, Almanca biliyordu. Kleist, Chamisso ve Hoifmann'ın üç romantik hikâyesini ve Devlet Konservatuarında sahnelenen *Antigone*'yi Türkçeye tercüme etmiş, Tercüme Bürosu ve Türk Dil Kurumunda da görev yapmıştır. Ailesi soyadı kanunu ile "Şenyuva" soyadını almış fakat Sabahattin Ali, babasının ön adı ve kendisinin de yazar olarak kullandığı "Ali"yi tercih etmiştir. Nüfus Müdürlüğüne bu yönde beyanda bulunmuşsa da "Ali" soyadı uygun görülmemiştir. Sabahattin Ali de 1936 yılında "Alı" olarak soyadını değiştirmeye karar vermiştir.

Varlık, *Hayat*, *Ağaç*, *Atsız Mecmua*, *Ulus*, *Tan*, *Yeni Anadolu*, *Hakikat* vb. birçok dergi ve gazetede öyküleri, şiirleri ve romanları yayımlanan Sabahattin Ali, daha çok öykücü kimliğiyle tanınmıştır. Toplam 64 öyküsü yayımlanmış olup

bunların toplandığı eserleri ve ilk yayın tarihleri şöyledir: 1926-29 arasında yazılan öykülerden oluşan *Değirmen* (1935, Remzi Kitabevi). Köy ve hapishane hayatını anlattığı *Kağnı* (1936, Yeni Kitapçı). İşçi ve köylü yaşamına dair örnekleri barındıran *Ses* (1937, Yeni Kitapçı). 1936-42 arası dergilerde yayımlanan ve Sabahattin Ali'nin ustalık ürünü olan *Yeni Dünya* (1943, Remzi Kitabevi). 1944-47 arası yazdığı öyküleri topladığı kent yaşamından örnekler sunduğu, sözde aydınları eleştirdiği son öykü kitabı *Sırça Köşk* (1947). *Sırça Köşk* kitabında "*Bir Aşk Masalı*", "*Devlerin Ölümü*", "*Koyun Masalı*" ve "*Sırça Köşk*" adlarında dört de masal bulunmaktadır. Sabahattin Ali, öyküleriyle ön plana çıkmışsa da yayımladığı üç romanı da büyük ses getirmiştir. Bu romanlar, önce gazetelerde tefrika edilmeye başlanmış daha sonra kitap olarak basılmıştır. İlk romanı olan *Kuyucaklı Yusuf*, *Yeni Anadolu* gazetesinde yayımlanmaya başlamışsa da *Tan* gazetesinde tamamı tefrika edilmiş ve 1937 yılında kitap olarak basılmıştır. *İçimizdeki Şeytan*, *Ulus* gazetesinde 3 Nisan 1939 tarihinde yayımlanmaya başlanmış ve 1940 yılında kitap olarak basılmıştır. *Kürk Mantolu Madonna* ise *Hakikat* gazetesinde 1940 yılının Aralık ayından 1941'in Şubat'ına kadar 48 bölümde yayımlanmış ve ancak 1943 yılında kitap olarak basılmıştır. Sonradan bulunanlarla toplam 76 şiiri olduğu tespit edilen Sabahattin Ali'nin hayatta olduğu dönemde 28'i, *Dağlar ve Rüzgâr* adıyla yayımlanmıştır. Aynı adla 1973 yılında yayımlanan dördüncü baskısında, Sabahattin Ali'nin tüm şiirleri yer almıştır. *Kurbağa'nın Serenadı* (1937), *Öteki Şiirler* (1937), *Oyun ve Esirler* (1936) diğer şiir kitaplarıdır. Ayrıca 1930'dan 1948'e kadar farklı dergi ve gazetelerde çok sayıda yazısı yayımlanmıştır.

Zehra ASLAN

KAYNAKÇA

T.C. Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

Fon Kodları: 30.10/86.570.12; 30.18.1.2/106.51.4; 30.18.1.2/117.50.4.

T.C. Resmî Gazete, Sayı 1867, 8 Ağustos 1931.

TBMM Zabıt Ceridesi, B:82, O: 2, 5 Temmuz 1948.

TBMM Zabıt Ceridesi, B:45, O:1, 14 Şubat 1949.

Akşam, 13 Ocak 1949.

Akşam, 2 Ocak 1943.

Akşam, 21 Eylül 1935.

Akşam, 9 Mart 1936.

Tanin, 12 Şubat 1944.

Tanin, 4 Mayıs 1944.

Tanin, 6 Eylül 1943.

Tanin, 9 Mayıs 1944.

Ulus, 12 Mart 1936.

Ulus, 16 Mart 1936.

Ulus, 18 Eylül 1936.

Ulus, 5 Mart 1939.

Ulus, 3 Nisan 1939.

Ulus, 27 Nisan 1943.

Ulus, 19 Mayıs 1944.

Ulus, 23 Haziran 1944.

Ulus, 11 Ağustos 1947.

Ulus, 9 Nisan 1947.

Vakit, 4 Eylül 1930.

ALİ, Sabahattin, **Bütün şiirleri (Bütün Yapıtları)**, Haz. Atilla Özkırımlı, Yapı Kredi Yayınları, 21. Baskı, İstanbul 2016.

ALİ, Sabahattin, **Canım Aliye Ruhum Filiz**, Haz. Sevengül Sönmez, Yapı Kredi Yayınları, 7. Baskı, İstanbul 2016.

ALİ, Sabahattin, **Değirmen (Bütün Yapıtları Öykü)**, Yapı Kredi Yayınları, 24. Baskı, İstanbul 2016.

ALİ, Sabahattin, **Hep Genç Kalacağım**, Haz. Sevengül Sönmez, Yapı Kredi Yayınları, 5. Baskı, İstanbul 2015.

ALİ, Sabahattin**, Mahkemelerde (Belgeler)**, Haz. Nüket Esen; Nezihe Seyhan, Yapı Kredi Yayınları, 7. Baskı, İstanbul 2015.

ALİ, Sabahattin, **Markopaşa Yazıları ve Ötekiler (Bütün Yapıtları Yazılar)**, Haz. Hikmet Altınkaynak, Yapı Kredi Yayınları, 12. Baskı, İstanbul 2015.

ALİ, Sabahattin, **Sırça Köşk (Bütün Yapıtları Öykü)**, Yapı Kredi Yayınları, 29. Baskı, İstanbul 2015.

ASLAN, Zehra, "Türk-Rus İlişkileri Ekseninde Türkiye'de İktidarların "Sol" Algısı (1923-1960)", **Karadeniz Araştırmaları**, S 51, Güz 2016, s.171-190.

AYDOĞAN, Bedri, "Sabahattin Ali'nin Yaşamı ve Yapıtlarına Genel Bir Bakış", **Prof. Dr. Mehmet Özmen Armağanı**, Editör Nurettin Demir, Faruk Yıldırım, Çukurova Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü, Adana 2014, s.61-94.

LASLO, Filiz Ali, ÖZKIRIMLI Atilla , **Sabahattin Ali**, Cem Yay., İstanbul 1979.

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabahattin-ali, Erişim: 25.11.2020.

https://www.haberturk.com/sabahattin-ali-nin-ataturk-e-gonderdigi-bilinmeyen-mektubu-2096437, Erişim: 25.11.2018.

Kapak görseli: https://kitap.ykykultur.com.tr/yazarlar/sabahattin-ali, Erişim: 25.11.2020

23/04/2024 tarihinde https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/sabahattin-ali-1907-1948/?pdf=3399 adresinden erişilmiştir